

Utjämnning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade

Sammanfattning

I betänkandet behandlar finansutskottet regeringens proposition 2002/03:151 Utjämnning av vissa kostnader för stöd och service till handikappade. I propositionen föreslår regeringen ett system för att jämna ut kostnaderna för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade mellan kommunerna.

En standardkostnad per invånare beräknas för varje kommun, och beroende på hur den avviker från rikets genomsnittliga standardkostnad får kommunen antingen ett bidrag från staten eller betala en avgift till staten. De sammanlagda bidragen och avgifterna kommer att vara lika stora. Systemet är därmed statsfinansiellt neutralt.

Kommunerna föreslås få en skyldighet att lämna ut uppgifter på individnivå om insatser enligt 9 § LSS till Socialstyrelsen.

Systemet föreslås träda i kraft den 1 mars 2004 och särskilda införanderegler tillämpas t.o.m. 2008.

I betänkandet behandlar utskottet 9 motionsyrkanden från 5 kommittémotioner samt 2 yrkanden från 2 enskilda motioner. Utskottet tillstyrker regeringens förslag samt avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller proposition 2002/03:151 och avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 6 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Bakgrund.....	6
LSS – Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.....	6
LASS – Lagen (1993:389) om assistansersättning.....	7
Kostnaderna för LSS.....	7
Förslaget till utjämningsystem för LSS-kostnader.....	8
Utjämningsystemets grunddrag.....	8
Personkretsar och insatser.....	9
Insamling av statistik.....	9
Införanderegler.....	10
Uppföljning och utvärdering.....	10
Ikraftträdande.....	11
Kompletterande lagförslag.....	11
Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/03:151.....	11
Val av utjämningsmetod.....	13
Översyn av huvudmannaskapet.....	15
Beräkning av standardkostnaden.....	16
Länsvisa utjämningsystem.....	18
Ett nationellt utjämningsystem.....	19
Reservationer.....	21
1. Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/03:151, punkt 1 (m, kd).....	21
2. Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/03:151, punkt 1 – motiveringen (fp).....	22
3. Val av utjämningsmetod, punkt 2 (fp).....	22
4. Översyn av huvudmannaskapet, punkt 3 (c).....	23
5. Beräkning av standardkostnaden, punkt 4 (c).....	23
6. Länsvisa utjämningsystem, punkt 5 (c).....	24
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	26
Propositionen.....	26
Följdmotioner.....	26
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	27
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	28
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag.....	33
<i>Bilaga 4</i>	
Yttrande från socialutskottet.....	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/03:151**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Fi9, 2003/04:Fi10 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Fi222 och 2003/04:Fi286 yrkande 7.

Reservation 1 (m, kd)

Reservation 2 (fp) – motiveringen

2. **Val av utjämningsmetod**

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fi8 yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (fp)

3. **Översyn av huvudmannskapet**

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fi11 yrkande 1.

Reservation 4 (c)

4. **Beräkning av standardkostnaden**

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fi11 yrkande 3.

Reservation 5 (c)

5. **Länsvisa utjämningsystem**

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fi11 yrkande 2.

Reservation 6 (c)

6. **Ett nationellt utjämningsystem**

Riksdagen antar regeringens lagförslag (1-3) samt utskottets kompletterande lagförslag (4)

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

2. lag om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

3. lag om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

4. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:151 och avslår motion 2003/04:Fi216 yrkande 1.

Stockholm den 30 oktober 2003

På finansutskottets vägnar

Sven-Erik Österberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sven-Erik Österberg (s), Carin Lundberg (s), Sonia Karlsson (s), Kjell Nordström (s), Agneta Ringman (s), Gunnar Axén (m), Christer Nylander (fp), Hans Hoff (s), Tomas Högström (m), Yvonne Ruwaida (mp), Cecilia Widegren (m), Gunnar Nordmark (fp), Siv Holma (v), Jörgen Johansson (c), Olle Sandahl (kd), Tommy Waidelich (s) och Bo Bernhardsson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I december 2000 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda hur kostnadsskillnader mellan kommuner avseende verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) skulle kunna utjämnas (dir. 2000:99).

I direktiven framhölls att kommitténs huvuduppgifter var att lämna förslag till ett system för utjämning av kostnadsskillnader, att överväga behovet av författningsändringar som ger kommunerna möjlighet att lämna ut sådan information på individnivå som erfordras, samt att lämna förslag om hur påverkbarheten från enskilda kommuner av utfallet i ett utjämningsssystem skall kunna minskas eller elimineras.

I februari 2002 lämnade kommittén delbetänkandet Kostnadsutjämning mellan kommuner avseende LSS-verksamhet (SOU 2002:28). Kommittén lämnade i november 2002 sitt slutbetänkande Utjämning av LSS-kostnader (SOU 2002:103).

Efter remissbehandling överlämnade regeringen den 4 september 2003 proposition 2002/03:151 Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade till riksdagen.

En skrivelse i ärendet från Vingåkers kommun har inkommit till utskottet.

Yttrande från socialutskottet

Ett yttrande över propositionen och de motioner som behandlas i betänkandet har inkommit från socialutskottet i form av ett protokollsutdrag. Yttrandet återfinns i *bilaga 4*.

Utskottets överväganden

Bakgrund

LSS – Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

LSS är en väsentlig del av den handikappreform som riksdagen beslutade om 1993. Syftet med lagen är att göra det möjligt för personer med omfattande funktionshinder att leva som andra. Insatserna ska vara varaktiga, samordnade och anpassade till de funktionshindrades individuella behov. För att komma i fråga för stöd enligt LSS måste en person ingå i en av de tre personkretsar som definieras i lagens första paragraf:

1. utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom,
3. andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

Personer som tillhör någon av dessa personkretsar har rätt till stöd och service enligt LSS om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och detta behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Den funktionshindrade ska själv i största möjliga utsträckning ges inflytande över valet av insats. LSS rymmer 10 olika möjliga insatser. Dessa anges i 9 § och varierar mycket i karaktär, från rådgivning till särskilt boende. De olika insatser som kan komma i fråga enligt LSS är

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora varaktiga funktionshinder,
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans, till den del behovet av ekonomiskt stöd inte täcks av assistansersättningen enligt lagen (1993:389) om assistansersättning,
3. ledsagarservice,
4. biträde av kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidsstillsyn för skolorn över tolv år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,
8. boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
9. bostad och särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,

10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Kommunerna har ansvaret för samtliga insatser utom insatsen råd och stöd som landstinget ansvarar för.

LASS – Lagen (1993:389) om assistansersättning

Assistansersättningen är ett bidrag inom socialförsäkringen för att bekosta personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. En förutsättning för att erhålla assistansersättning är att personen bedöms tillhöra personkretsen i LSS och har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i den dagliga livsföringen under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Assistansersättningen utgår med ett schablonbelopp på 198 kr per timme (2003). Kommunerna har ansvaret för kostnaderna de 20 första timmarna per vecka och staten har kostnadsansvar från timme 21 och framåt. Detta innebär att staten för närvarande finansierar ca 77 % av assistansersättningen.

Kostnaderna för LSS

Kostnaderna för LSS finansieras, som framgått ovan, till största delen av kommunerna. Av de 10 insatserna enligt LSS finansierar kommunerna alla utom insatsen råd och stöd, samt en del av assistansersättningen. Kostnaderna för LSS har ökat kraftigt sedan reformen infördes. Enligt utredningen om utjämning av LSS-kostnader (SOU 2002:103) har kostnaderna sedan 1997 utvecklats på följande sätt:

År	Kommunernas nettokostnader (LSS)	Statens nettokostnad (LASS)	Totala nettokostnader
1997	12,5	4,4	16,9
1998	13,1	3,9	17,0
1999	15,3	4,5	19,8
2000	17,7	5,3	22,9
2001	19,2	6,4	25,6
Procentuell förändring 1997–2001	53, 6	45,5	51,5
Årlig genomsnittlig procentuell förändring 1997–2001		11,3	9,8
			10,9

Kostnaderna för LSS varierar kraftigt mellan olika kommuner, vilket delvis kan förklaras av att det i vissa kommuner finns vårdhem och annan verksamhet med en upptagning utanför den egna kommunen. Kostnaden för LSS-verksamheten varierade 2001 från 400 till 6 000 kr per kommuninvånare.

Under perioden 2001–2003 har två statsbidrag utgått till kommunerna som kompensation för höga kostnader för LSS-verksamhet (prop. 1999/2000:115, bet. 2000/01:FiU9). Statsbidragen har varit en form av hög-

kostnadsskydd till vissa kommuner. Det ena statsbidraget på 350 miljoner kronor per år skall kompensera kommuner med höga redovisade kostnader efter justering för skillnader i skatteväxlingar och mellankommunal utjämning. Det andra statsbidraget på 100 miljoner kronor per år lämnas till kommuner som har särskilt höga kostnader på individnivå. Dessa båda bidrag infördes i avvaktan på ett nationellt system för utjämning av LSS-kostnader.

Förslaget till utjämningsystem för LSS-kostnader

Utjämningsystemets grunddrag

Regeringens förslag till utjämningsystem för LSS-kostnader bygger på samma principer som den ordinarie kostnadsutjämningen, men skiljer sig ändå från denna på några punkter. I den ordinarie kostnadsutjämningen beräknas en s.k. standardkostnad som bygger på strukturella faktorer som kommunen inte kan påverka, t.ex. geografi och demografi. En kommun med oförmånliga strukturella faktorer får i princip bidrag från en kommun med förmånliga strukturella faktorer. Systemet kompenserar däremot inte för – och detta är centralt – de verkliga kostnadsskillnaderna. Systemet ska inte utjämna sådant som beror på skillnader i effektivitet eller ambitionsnivå. Detsamma gäller även för det föreslagna utjämningsystemet för LSS-kostnader, men det har inte varit möjligt att identifiera opåverkbara faktorer på samma sätt som i den ordinarie kostnadsutjämningen. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att systemet tills vidare inte ska inordnas i den ordinarie kostnadsutjämningen utan utgöra ett separat system. Trots att faktorerna kan anses vara påverkbara anser regeringen att den valda modellen är acceptabel för att genomföra en nödvändig utjämning. Det saknas för närvarande bättre alternativ.

Utjämningen ska omfatta alla delar av LSS inklusive kommunernas delfinansiering av assistansersättningen, förutom insatsen råd och stöd, som landstingen ansvarar för. Om endast vissa delar av LSS-verksamheten omfattas av systemet finns en risk för överströmning till de verksamheter som systemet kompenserar för. Genom att låta alla delar av LSS-verksamheten ingå i systemet ökar möjligheterna att den funktionshindrades egna önskemål väger tyngre vid valet av insats.

Beräkningen görs i flera steg. Först beräknas en grundutjämning. För varje typ av LSS-insats beräknas en riksgenomsnittlig kostnad. Denna kostnad multipliceras sedan med antalet personer som har respektive insats i varje kommun.

Grundberäkningen justeras sedan med två index, ett koncentrationsindex och ett personalkostnadsindex. Koncentrationsindexet avser att jämna ut stordriftsfördelar. Kommuner med ett stort antal LSS-personer i relation till sin befolkning bedöms ha vissa stordriftsfördelar i sin LSS-verksamhet och

vice versa. Koncentrationsindexet är till för att jämna ut skillnader som sådana stordriftsfördelar orsakar. Varken eventuella stordriftsfördelar eller smådriftsnackdelar ska alltså påverka den egna kommunen.

Personalkostnadsindexet tar sin utgångspunkt i att systemet ska jämna ut för skillnader i omsorgsbehov. Trots att grundberäkningen innehåller en uppdelning i de olika LSS-insatserna återstår stora kostnadsskillnader som inte fångas upp. Inom respektive insats finns stora skillnader i vårdbehov, och därmed kostnader. I stället för att försöka mäta vårdbehovet hos varje individ föreslår regeringen att personalkostnaderna används som en approximation av vårdbehovet. Personalkostnadsindexet innebär enligt förslaget att kommunerna ska kompenseras för 70 % av skillnaden mellan kommunens redovisade personalkostnader och de personalkostnader som ingår i grundberäkningen. Variationerna i vårdbehov mellan olika individer är stora och personalkostnaderna varierar därför kraftigt mellan olika kommuner. Personalkostnadsindexet står därför för en väsentlig del av systemets samlade utjämningsseffekt.

Faktorerna som beräkningarna bygger på kan, som tidigare nämnts, i viss mån påverkas av kommunerna själva. Regeringen för ett resonemang kring detta problem och har utformat sitt förslag för att minimera det. Regeringen anser att kommunernas möjligheter att påverka underlaget för beräkningen är begränsat. För det första är kommunernas beslut om LSS-insatser styrta av lagstiftningen. För det andra kompenseras skillnader i personalkostnader inte fullt ut, utan till 70 %, och för det tredje kommer koncentrations- och personalkostnadsindexen endast att uppdateras när regeringen så bestämmer. Regeringen anser även att det är viktigt att modellen kontinuerligt ses över.

Personkretsar och insatser

All verksamhet enligt LSS, med undantag av insatsen råd och stöd, ska omfattas av utjämnningen. Regeringen anser att alla personkretsar inom LSS-lagstiftningen ska behandlas likvärdigt. Om endast vissa grupper eller verksamheter skulle ingå i utjämnningen kan det finnas en risk att kommunerna bara tillhandahåller sådana insatser som omfattas av utjämnningen. Av samma skäl bör utjämnningen även omfatta de 20 första timmarna av assistansersättningen. I annat fall skulle kommunerna få lägre nettokostnader om en funktionshindrad person ges bostad med särskild service i stället för personlig assistans i det egna hemmet. Om båda delarna omfattas av utjämnningen kommer alternativet att bli ekonomiskt likvärdiga för kommunen, varför den funktionshindrades egna önskemål kan få större betydelse för valet av insats.

Insamling av statistik

En hög kvalitet på de statistiska uppgifterna är betydelsefullt för att beräkningarna i systemet ska bli korrekta, och för att systemet ska uppfattas som rättvist. Därför bör underlaget för beräkningarna i utjämningsystemet utgö-

ras av s.k. mikrostatistik som samlas in från kommunerna av Socialstyrelsen. Mikrostatistiken samlas in på personnummernivå, vilket innebär att risken för dubbelräkning elimineras och att underlaget får en hög tillförlitlighet. I samband med att de särskilda statsbidragen för LSS-verksamhet utgått under 2001–2003, har Socialstyrelsen samlat in sådan statistik. Det har dock inte funnits någon skyldighet för kommunerna att lämna uppgifter. Kommunerna är dessutom skyldiga att göra en s.k. menprövning, vilket inneburit ett visst bortfall av uppgifter.

Användandet av mikrostatistik innebär emellertid en risk för integritetskränkningar. Uppgifterna som föreslås få överföras från kommunerna till Socialstyrelsen kommer dock att omfattas av sekretessen enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen. Socialstyrelsen måste också behandla uppgifterna i enlighet med de bestämmelser till skydd för den personliga integriteten som finns i lagen (2001:99) om den officiella statistiken. Regeringen bedömer att skyddet för den personliga integriteten därmed är tillfyllest.

Förslaget till ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade innebär att kommunerna görs skyldiga att lämna ut vissa personuppgifter beträffande enskilda till Socialstyrelsen.

Införanderegler

För att ge kommunerna rimliga förutsättningar att planera och eventuellt ställa om sin verksamhet är det nödvändigt att utjämningsystemet successivt fasas in. Införandeperioden föreslås vara fem år, dvs. systemet verkar fullt ut först från den 1 januari 2009. Regeringen gör bedömningen att införandereglerna inte bör ta hänsyn till avvecklandet av länsvisa mellankommunala utjämningsystem. Eftersom dessa system har olika konstruktioner och omfattning är det svårt att konstruera införanderegler som tar hänsyn till de regionala utjämningsystemen utan att reglerna blir missvisande eller alltför komplicerade.

Införandereglerna innebär att avgifterna som en kommun ska betala begränsas till maximalt 250 kr per invånare 2004. Bidraget som en kommun kan få 2004 reduceras med högst 270 kr. Beloppen höjs sedan successivt så att bidragsreduktionen fasats ut 2007 och avgiftsbegränsningen fasats ut 2009.

När införandeperioden har avslutats bör frågan om att eventuellt införliva LSS-utjämnningen i det ordinarie kostnadsutjämningsystemet övervägas på nytt, anser regeringen.

Eventuella under- eller överskott som uppstår i systemet under införandeperioden ska regleras genom justering av det generella statsbidraget.

Uppföljning och utvärdering

Utformningen av utjämningsystemet för LSS-kostnader är komplicerad och olika former av beräkningar och antaganden ligger bakom det förslag som regeringen nu lämnar. Mot denna bakgrund är bör en kontinuerlig granskning ske av hur systemet fungerar och om det leder till rättvisa resultat.

Granskningen bör även avse om det finns kopplingar mellan utjämningsssystemet och förändringar i kommunernas verksamhet enligt LSS. Regeringen avser att följa kostnadsutvecklingen för LSS-verksamheten och rapportera om detta till riksdagen.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att reglerna för utjämningsystemet ska träda i kraft den 1 mars 2004 och att lagen ska tillämpas första gången år 2004.

Regeringen anser att det nationella utjämningsystemet för LSS-kostnader bör träda i kraft och tillämpas så snart som möjligt, dvs. så att systemet kan tillämpas redan för 2004.

Med hänsyn till tidpunkten för ikraftträdande bör särskilda regler gälla för administrationen under 2004. Skatteverket bör senast den 19 mars lämna uppgift till kommunerna om deras preliminära bidrag respektive avgifter. Kommunerna kan senast den 19 april påtala fel i underlaget. Skatteverket bör senast den 10 maj lämna uppgift till kommunerna om bidragets respektive avgiftens storlek.

Kompletterande lagförslag

I de båda föreslagna lagarna om utjämningsbidrag respektive utjämningsavgift föreskrivs i 6 § att bidraget ska betalas ut i samband med och på motsvarande sätt som vid utbetalning av kommunalskattemedel enligt 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I lagen (1965:269) behövs då en följdändring, så att utbetalning av kommunalskattemedel kan justeras med hänsyn till det nu föreslagna utjämningsystemet. Detta har inte beaktats i propositionen.

Regeringen har under beredningens gång försett utskottet med ett sådant förslag till förändring av lagen (1965:269). Förslaget återfinns i bilaga 3.

Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/ 03:151

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om att regeringens förslag till utjämningsystem för LSS-kostnader ska avvisas och att staten i stället ska överta finansieringsansvaret för verksamheten.

Jämför reservationerna 1 (m, kd) och 2 (fp).

Propositionen

Verksamheten enligt LSS är obligatorisk för kommunerna. Kostnaderna för denna verksamhet har ökat kraftigt de senaste åren, och är mycket ojämnt fördelade mellan kommunerna. År 2001 varierade kostnaderna per invåna-

re från 400 till 6 000 kr. Kostnadsskillnaderna mellan kommunerna är större för LSS-verksamheten än för andra obligatoriska verksamheter och har dessutom ökat sedan systemet infördes. För att jämna ut kostnadsskillnaderna har regionala utjämningsystem införts i samtliga län utom Gotland. Regeringen gör bedömningen att kostnadsskillnaderna nu är så stora att en utjämning är nödvändig för att ge kommunerna likvärdiga ekonomiska förutsättningar att bedriva LSS-verksamhet. Därför föreslår regeringen nu att ett nationellt system införs för att jämna ut kostnader för verksamhet enligt LSS.

Motionerna

I *motion Fi222* av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) föreslås att ansvaret för LSS-kostnaderna ska övertas av staten. Det är inte rimligt att kommunerna ska vara finansiellt ansvariga för rättigheter som riksdagen beslutat om. Målet med assistansersättningen – att underlätta för personer med funktionshinder att integreras i samhället – bör inte ställas mot andra behov i kommunernas verksamhet. Regeringens förslag om ett utjämningsystem bör därför avslås.

Kristdemokraterna anser att staten bör ta över finansieringsansvaret för LSS-verksamheten. I *motion Fi10* av Olle Sandahl m.fl. (kd) föreslås att regeringens förslag till utjämningsystem avvisas (yrkande 1) och att staten i stället tar över hela finansieringsansvaret (yrkande 2). Eftersom LSS är en rättighetslag som ställer detaljerade krav på kommunerna har de ingen möjlighet att påverka insatsernas omfattning. När staten specificerar rättigheter är det också rimligt att staten tar sitt finansieringsansvar. I *motion Fi286* av Olle Sandahl m.fl. (kd) framförs ett yrkande av samma innebörd (yrkande 7). Om staten ansvarar för kostnader och framtida volymökningar kan dessa ställas mot andra utgifter i statens budget. Är det däremot kommunerna som ska stå för finansieringen tränger LSS-insatserna ut andra kommunala verksamheter såsom skola och barn- och äldreomsorg.

Ulla Löfgren och Elizabeth Nyström (båda m) anser i *motion Fi9* att LSS helt och hållet ska finansieras av staten. Redan i dag finansierar staten stora delar av det stödsystem som finns för bl.a. personer med funktionshinder, och motionärerna anser att tiden nu är mogen för staten att ta hela finansieringsansvaret. En försäkringsbaserad statlig garanti är betydligt effektivare och tryggare att luta sig mot än vad landets alla kommuner var för sig någonsin kommer att vara, skriver motionärerna.

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet anser att det är angeläget att en kostnadsutjämning kommer till stånd som ger mera likartade förutsättningar för kommunernas invånare. Regeringen uttalar i propositionen att en kontinuerlig granskning bör ske av hur systemet fungerar och då bl.a. belysa om det ger rättvisa resultat och om det finns kopplingar mellan systemets utformning och förändringar inom kommunernas LSS-verksamhet. Socialutskottet anser att det vid en

sådan granskning är viktigt att beakta de vård- och omsorgspolitiska förutsättningarna vad gäller dels mycket kostnadskrävande insatser, dels verksamhet som till följd av begränsad efterfrågan förekommer i liten omfattning.

Finansutskottets ställningstagande

En förändring där staten övertar kostnadsansvaret för verksamheten enligt LSS från kommunerna skulle innebära att ansvaret för verksamheten skiljs från finansieringen. Staten skulle då ha ansvaret för finansieringen samtidigt som kommunerna fattar beslut om insatser enligt lagen. En sådan ordning skulle bidra till osunda ekonomiska drivkrafter och riskera att skapa ett system med svaga kostnadsåterhållande krafter.

Finansutskottet kan också konstatera att socialutskottet hösten 2002, i betänkande 2002/03:SoU1, behandlade och avstyrkte liknande motionsyrkanden om att staten skulle överta finansieringsansvaret för LSS. I en fyrpartireservation (m, fp, kd, c) till samma betänkande (res. 11) föreslog reservanterna att frågan om ett statligt kostnadsansvar för LSS borde utredas.

Våren 2003 tog ett enigt socialutskott initiativ till en parlamentarisk utredning med uppgift att göra en bred översyn av lagen (1993:389) om assistansersättning (bet. 2002/03:SoU19). Denna översyn ska bl.a. omfatta frågan om hur den långsiktiga finansieringen ska se ut. Direktiven till utredningen är för närvarande under utformning i Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandena om att staten ska ta över finansieringsansvaret för LSS-verksamheten. Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi9 (m), Fi10 (kd) yrkandena 1 och 2, Fi222 (m) samt Fi286 (kd) yrkande 7.

Val av utjämningsmetod

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om att den s.k. bruttometoden ska användas vid utjämnningen av LSS-kostnader. Jämför reservation 3 (fp).

Propositionen

Regeringen föreslår, i likhet med utredningen, att den s.k. genomsnittsmetoden ska användas. Metoden innebär att en kommun som har en högre standardkostnad per invånare än rikets standardkostnad per invånare har rätt till ett bidrag, och en kommun vars standardkostnad per invånare är lägre än riksgenomsnittet ska betala en avgift. Detta är den metod som tillämpas inom den ordinarie kostnads- och inkomstutjämnningen. Ett eventuellt framtida införlivande av LSS-utjämnningen i det ordinarie kostnadsutjämnningssystemet underlättas om man använder samma metod.

En annan metod att utjämna kostnaderna hade varit att använda den s.k. bruttometoden. Denna metod innebär att respektive kommun får ett bidrag som motsvarar kommunens hela standardkostnad per invånare samtidigt som det generella statsbidraget reduceras med rikets standardkostnad per invånare.

Skillnaderna mellan de båda metoderna är små. Utfallet för såväl staten som för samtliga kommuner är detsamma i de båda fallen. Den egentliga skillnaden, skriver regeringen, rör frågan om den framtida finansieringen av systemet. Regeringen gör bedömningen att tillämpningen av bruttometoden på sikt kan leda till att staten måste ta över finansieringsansvaret utan att ha möjlighet att påverka kostnaderna för LSS-insatserna.

Regeringen anser att bruttometoden visserligen innebär att det blir lättare att förstå och förklara hur verksamheten finansieras, men framhåller att denna information kan lämnas på annat sätt. De kostnadsökningar som eventuellt uppstår kommer att vara lika tydliga oavsett val av utjämningsmetod eftersom såväl kostnadsuppgifterna som kommunerna årligen lämnar till Statistiska centralbyrån, som den uppdatering som följer av beräkningen av den genomsnittliga standardkostnaden i landet, kommer att vara desamma i bägge systemen.

Sammantaget anser regeringen att övervägande skäl talar för att genomsnittsutjämningsmetoden bör tillämpas som metod för kostnadsutjämning.

Motionen

I *motion Fi8* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) förespråkas bruttometoden (yrkandena 1 och 2). Motionärerna framhåller att bruttometoden är ett pedagogiskt långt enklare system där bidraget motsvarar den beräknade kostnaden. Med genomsnittsmetoden ser man på lokal nivå endast skillnaden mellan kommunens beräknade kostnad och genomsnittskostnaden. Följden kan enligt motionärerna bli att endast ett fåtal särskilt insatta personer kan väntas ha en klar bild av hur kostnadsutjämningsystemet i praktiken fungerar. För att belysa bruttometodens fördelar hänvisar motionärerna till SOU 2002:103 (s. 135):

Genomsnittsmetodens olika stora avgifter kan komma att kritiseras mer än bruttometodens avdrag, som är lika stort per capita för alla kommuner. Bruttoutjämnningen skulle således inte öka de spänningar som uppkommit mellan olika landsändar, föranledda av att några kommuner betalar till andra kommuner. Ekonomiskt finns dock inga skillnader, utan skillnaden är av pedagogisk art.”...”Ett sådant system [bruttometoden] blir mer genomskinligt, dvs. transparent. Bristen på transparens kan exemplifieras med utjämningsystemet för äldreomsorgen. Trots att det finns ett utjämningsystem för äldreomsorgen, nekas äldre allt oftare särskilt boende när de vill bosätta sig i en annan kommun. I ett transparent system uppfattas inte en person som en ekonomisk belastning, eftersom dennes kostnad ersätts på ett synligt sätt via utjämningsystemet. Denna insikt underlättar också möjligheterna för personer med funktionshinder att flytta mellan kommunerna, eftersom det inte innebär någon betydande ekonomisk för- eller nackdel att acceptera dem som nya kommuninvånare.

Detta, anser motionärerna, borde innebära att riksdagen föredrar den metod som regeringen inte föreslagit, dvs. bruttometoden.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att utfallet såväl för staten som för varje enskild kommun är detsamma oavsett om brutto- eller genomsnittsmetoden tillämpas. Omfördelningen beräknas i båda fallen på samma sätt. Utskottet konstaterar också att både utredningen och regeringen förordar att utjämnningen sker med genomsnittsmetoden. Enligt utskottets mening finns goda skäl som talar för detta. Genomsnittsmetoden är en väl etablerad metod som används i den ordinarie kostnadsutjämnningen. Ett eventuellt införlivande av LSS-utjämnningen i den ordinarie utjämnningen skulle underlättas av att samma metod tillämpas. Frågan om ett sådant införlivande bör enligt regeringens uppfattning bli föremål för övervägande i samband med att systemets infasning avslutas.

Utvecklingen av kostnaderna för LSS-verksamheten kan göras lika tydlig med båda utjämningsmetoderna, och utskottet anser därför inte att detta ska avgöra valet av utjämningsmetod. Kostnaderna för LSS-verksamheten har ökat betydligt sedan lagen infördes, och regeringen gör bedömningen att ökningen kommer att fortsätta. Utskottet gör samma bedömning och anser mot den bakgrunden att det – oavsett val av utjämningsmetod – är mycket viktigt att noggrant följa kostnadsutvecklingen för LSS-verksamheten framöver.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi8 (fp) yrkandena 1 och 2.

Översyn av huvudmannaskapet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om en översyn av huvudmannaskapet för LSS-verksamheten. Jämför reservation 4 (c).

Motionen

I *motion Fi11* av Lena Ek m.fl. (c) anføres att det föreslagna utjämningsystemet för LSS-kostnader är ett steg i rätt riktning. Motionärerna pekar dock på att den stora kostnadsökningen för LSS-verksamheten – ca 10 % per år – har medfört att många kommuner, framför allt mindre som har svårt att omfördela sina kostnader, därför har hamnat i en svår ekonomisk situation så att enskilda i värsta fall kan bli lidande. Detta föranleder en översyn av huvudmannaskapet för LSS-verksamheten och riksdagen bör överväga möjligheten för ett statligt finansieringsansvar (yrkande 1).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet anser att ett statligt övertagande av finansieringsansvaret skulle innebära en olycklig situation där ansvaret för verksamheten och kostnaderna skiljs åt. Detta skulle kunna leda till att kostnadsökningen inom LSS-verksamheten förstärks. Frågan om ett statligt övertagande av finansieringsansvaret har också, som tidigare nämnts, behandlats och avstyrkts av socialutskottet hösten 2002 (bet. 2002/03:SoU1).

Utskottet anser inte att det finns anledning till en sådan översyn som motionärerna förespråkar. Därmed avstyrker utskottet motion Fi11 (c) yrkande 1.

Beräkning av standardkostnaden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om att se över utformningen av utjämningsystemets koncentrations- och personalkostnadsindex.

Jämför reservation 5 (c).

Propositionen

Sättet att beräkna de kostnader som ska utjämnas följer i stort sett samma principer som i det ordinarie kostnadsutjämningsystemet. Utjämnningen baseras på antalet insatser enligt 9 § 2–10 LSS multiplicerat med den riksgenomsnittliga kostnaden för respektive insats. De olika insatserna summeras därefter. Till detta läggs kommunernas ersättning till försäkringskassan enligt LASS (assistansersättningen).

Den ovan beräknade kostnaden föreslås multipliceras med två indextal, ett koncentrationsindex och ett personalkostnadsindex. Koncentrationsindexet utgörs av kvoten mellan andelen personer med beslut om LSS i kommunen och i riket, och visar alltså om en kommun har en annan befolkningsandel med LSS-insatser än riksgenomsnittet. De kommuner som har ett högre indextal än 1 får en högre standardkostnad, och vice versa. Tanken med detta index är att kommuner med en stor andel personer med LSS-insatser har stordriftsfördelar och därför ska få mindre kompensation via utjämningsystemet.

Personalkostnadsindexet är till för att spegla omsorgsbehovet hos de personer som har insatser enligt LSS. I stället för att mäta omsorgsbehovet hos varje individ, vilket kräver en stor administration, föreslår regeringen att man ska använda personalkostnaderna för att approximera omsorgsbehovet. Indexet motsvarar 70 % av skillnaden mellan kommunens egna redovisade personalkostnader och de personalkostnader som ingår i den grundläggande standardkostnaden. Kompensationen sker endast till 70 % av skillnaden för att minska risken att systemet kompenserar för skillnader i effektivitet eller ambitionsnivå.

De kostnader som beräknas i den föreslagna modellen överensstämmer inte helt med kommunernas faktiska kostnader. Det är heller inte mening- en. Liksom i det ordinarie kostnadsutjämningsystemet är tanken att kost- nadsskillnader som beror på skillnader mellan kommunerna i effektivitet, ambitionsnivå, servicenivå m.m. inte ska kompenseras.

Motionen

I *motion Fi11* av Lena Ek m.fl. (c) föreslås att utformningen av koncentra- tions- och personalkostnadsindexet ses över så att de är neutrala mellan de olika driftsformer som kommunerna kan välja för verksamheten (yrkande 3). Motionärerna hävdar att de stordriftsfördelar som en hög koncentration antas ge, inte uppkommer i en situation med enskilda vårdbolag. Om priva- ta bolag koncentrerar sin verksamhet till insatser för mer vårdkrävande personer, kommer koncentrationsfördelen helt och hållet vårdbolaget till godo. Detta ger kostnader som vida överstiger schablonkostnaden, och kom- munerna riskerar därmed att underkompenseras i utjämningsystemet.

Motsvarande problem finns i utformningen av personalkostnadsindex. När vårdbolagen riktar sin verksamhet mot personer med stora omvårdnads- behov, och samtidigt erbjuder vård med hög personaltäthet, riskerar den föreslagna ersättningen att inte täcka de verkliga kostnaderna. Det är av största vikt att systemet är konkurrens- och bidragsneutralt, anser motionä- rerna.

Finansutskottets ställningstagande

Kommunens beräknade standardkostnad för insatser enligt LSS är en sam- manvägning av de olika typerna av LSS-insatser. Kostnaderna för de olika insatserna varierar mycket kraftigt. Den dyraste insatsen, särskilt boende för barn, beräknas enligt propositionen i genomsnitt kosta 777 857 kr per per- son och år. Motsvarande kostnad för t.ex. ledsagarservice beräknas till 18 514 kr. Genom en sammanvägning av de olika insatserna tar beräkning- en av standardkostnaden hänsyn till vilken mix av insatser varje kommun har.

Motionärerna invänder mot personalkostnadsindexet att det skulle miss- gynna privat driven verksamhet. Eftersom den privata verksamheten är inriktad mot personer med stort vårdbehov och vården dessutom bedrivs med hög kvalitet (hög personaltäthet) har de privata vårdgivarna högre per- sonalkostnader än schablonen och riskerar därför att få för låg ersättning från systemet, anser motionärerna.

Utskottet vill med anledning av detta klargöra att det föreslagna utjäm- ningssystemet tar hänsyn dels till vilken typ av insats varje individ får, dels till hur omvårdnadsbehovet (mätt som personalkostnader) varierar inom de olika insatserna. Detta gäller oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal eller privat regi. En kommun som låter privata vårdbolag ta hand om per- soner med kostnadskrävande insatser och själv ansvarar för verksamheten i de mindre kostnadskrävande delarna, får samma ersättning från utjämnings- systemet som en kommun som gör tvärt om. Huruvida de privata vårdbola-

gen får en rimlig ersättning för sina kostnader eller inte avgörs inte av utjämningsystemet, utan i kommunens upphandling av vårdtjänster. Den schablon som används i systemet för att beräkna löneinnehållet i den köpta verksamheten (86 % av de totala kostnaderna) kan visserligen i det enskilda fallet avvika från den verkliga lönekostnaden. Det finns dock ingen anledning att förmoda att sådana avvikelser skulle vara betydande eller systematiska. Skulle schablonen i enskilt fall slå fel, är det dessutom kommunen, inte den privata vårdgivaren, som påverkas.

Ett privat vårdbolag som bedriver sin verksamhet med hög kvalitet (hög personaltäthet) riskerar att inte få kompensation från systemet för sina verkliga kostnader, hävdar motionärerna. Detta är heller inte meningen. Systemet ska, i likhet med den ordinarie kostnadsutjämnings, inte kompensera för skillnader i ambitionsnivå, servicegrad eller effektivitet.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi11 (c) yrkande 3.

Länsvisa utjämningsystem

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att justera mellan kommunerna för kostnader som kan uppstå när mellankommunala avtal sägs upp i samband med att utjämningsystemet för LSS-kostnader införs.

Jämför reservation 6 (c).

Propositionen

I och med införandet av ett nationellt utjämningsystem för LSS-kostnader minskar behovet av mellankommunala utjämningsystem inom länen. Om de ändå skulle finnas kvar kan det leda till att vissa kommuner blir dubbelt kompenserade och andra dubbelt belastade. Eftersom de länsvisa systemen grundar sig på avtal mellan kommunerna bör också frågor om när och hur avtalen ska avvecklas vara en fråga för de berörda kommunerna. Regeringen förutsätter att merparten av dessa avtal kommer att upphöra när det nationella utjämningsystemet träder i kraft. Kommunernas möjlighet att ha en länsvis utjämnings (17 § LSS) bör dock inte upphävas i nuläget.

Regeringen framhåller att kommunernas möjlighet att träffa avtal enligt 17 a § LSS för personer som är bosatta i annan kommun även fortsättningsvis kommer att fylla en viktig funktion. Regeringen anser att regleringen kommer att behövas för personer med ovanliga diagnoser samt i syfte att kunna erbjuda tillfälligt boende i en annan kommun under tiden hemkommunen bygger upp en lämplig verksamhet.

Motionen

I *motion Fi11* av Lena Ek m.fl. (c) efterlyses förslag om hur kostnaderna mellan hemkommun och vistelsekommun kan justeras till dess att vistelsekommunen kompenseras av utjämningsystemet (yrkande 2). Som reger-

ingens förslag är utformat kan det uppstå situationer där den nya vistelsekommunen får betala för den ursprungliga hemkommunens uppsagda plats trots att man ännu inte tilldelats utjämningspengar. Utjämningsystemet måste utformas så att både individens självbestämmande och vistelsekommunens finansieringsbehov tillgodoses.

Finansutskottets ställningstagande

Kommunerna har en möjlighet (17 a § LSS) att sluta kostnadsavtal för personer bosatta i en annan kommun. När sådana avtal sägs upp kan en lucka i finansieringen av LSS-insatserna för de berörda personerna uppstå mellan avtalets slut och utjämningsystemets införande.

Införandet av ett nationellt utjämningsystem kan leda till att sådana avtal sägs upp. Frågan om avtalens utformning är emellertid en civilrättslig fråga mellan avtalsparterna. Det finns för närvarande ca 1 400 sådana avtal, och det är enligt utskottets bedömning en fråga för avtalsparterna att avgöra under vilka former eventuella uppsägningar eller omförhandlingar av avtalen bör ske. Kommunernas möjligheter att även fortsättningsvis jämföra ut LSS-kostnader inom länen i enlighet med tidigare ingångna avtal, eller teckna nya avtal enligt 17 a § LSS, begränsas inte av det föreliggande förslaget till utjämningsystem för LSS-kostnader.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi11 (c) yrkande 2.

Ett nationellt utjämningsystem

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag samt den komplettering som utskottets fogat till lagförslaget. Riksdagen bifaller därmed proposition 2002/03:151 samt utskottets förslag till komplettering.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen antar dels regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, dels antar lagarna om utjämningsbidrag respektive utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt LSS.

Kompletterande lagförslag

Ett införande av det föreslagna kostnadsutjämningsystemet för verksamhet enligt LSS innebär även att det krävs en mindre ändring i 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. Detta förslag saknades i propositionen.

Regeringen har under beredningens gång försett utskottet med ett sådant förslag.

Motionen

Birgitta Carlsson och Margareta Andersson (båda c) begär i motion *Fi216* att regeringen ska lägga fram ett förslag så att det blir större rättvisa mellan kommunerna för LSS-kostnaderna (yrkande 1).

Finansutskottets ställningstagande

Med hänvisning till vad utskottet anfört om regeringens förslag till system för utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), tillstyrker utskottet proposition 2002/03:151 samt utskottets kompletterande lagförslag.

Utskottet anser att förslaget i motion *Fi216* (c) yrkande 1 därmed får anses vara tillgodosett. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i reservationen.

1. Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/03:151, punkt 1 (m, kd)

av Gunnar Axén (m), Tomas Högström (m), Cecilia Widegren (m) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2002/03:151 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som i reservationen anförs om att staten bör överta kostnadsansvaret för LSS. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:Fi9, 2003/04:Fi10 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Fi222 och 2003/04:Fi286 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens förslag i proposition 2002/03:151 om ett utjämningsystem för kommunernas LSS-kostnader bör avslås. Ansvar för finansieringen av LSS-verksamheten bör i stället övertas av staten.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en betydelsefull reform för de funktionshindrade, och vi anser att det är mycket viktigt att reformen värnas långsiktigt. LSS är en rättighetslag. Den är beslutad av riksdagen och ställer detaljerade krav på kommunerna som därför har mycket begränsade möjligheter att påverka insatsernas omfattning. Kostnaderna för LSS-verksamheten har ökat avsevärt och riskerar med nuvarande ordning att tränga ut andra angelägna kommunala verksamheter.

Staten har ansvaret för lagstiftningen och staten ska därför också ha ansvaret för finansieringen. Framtida kostnadsökningar inom LSS-verksamheten ska enligt vår uppfattning prövas mot alla utgiftsområden inom statsbudgeten, inte bara mot den kommunala verksamheten.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen delvis bifaller motionerna Fi9 (m), Fi10 (kd) yrkandena 1 och 2, Fi 222 (m) och Fi286 (kd) yrkande 7.

2. Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/03:151, punkt 1 – motiveringen (fp)

av Christer Nylander (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Ställningstagande

Ansvaret för finansieringen av LSS-verksamheten bör övertas av staten. Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är den kanske viktigaste frihetsreformen som genomförts på senare år. Den är mycket betydelsefull i vardagen för människor med funktionshinder, människor som för sin vardag är beroende av andra människors stöd och assistans. Sedan den infördes har stödet ständigt utsatts för hot om och genomförande av begränsningar och besparingar. För oss liberaler är det mycket viktigt att reformen värnas långsiktigt. LSS är en rättighetslag. Den är beslutad av riksdagen och ställer detaljerade krav på kommunerna som därför har mycket begränsade möjligheter att påverka insatsernas omfattning. Kostnaderna för LSS-verksamheten har ökat avsevärt och riskerar med nuvarande ordning att uppfattas tränga ut andra angelägna kommunala verksamheter. Det nu föreslagna utjämningsystemet är inte någon långsiktig lösning. Staten har ansvaret för lagstiftningen och staten ska därför också ha ansvaret för finansieringen. Den enskildes rätt till värdighet och frihet genom LSS måste säkras. Riksdagen har begärt en bred översyn av lagen om assistansersättning. Vi välkomnar att detta beslut äntligen blivit fattat. Den nuvarande ordningen är dock så bristfällig och ställer enskilda personer såväl som enskilda kommuner i mycket trängda lägen. Av den anledningen menar vi att det som en övergångslösning behövs ett bättre fungerande utjämnings-system för LSS-kostnader mellan kommunerna.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen avslår motionerna Fi9 (m), Fi10 (kd) yrkandena 1 och 2, Fi 222 (m) och Fi286 (kd) yrkande 7.

3. Val av utjämningsmetod, punkt 2 (fp)

av Christer Nylander (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att använda den s.k. bruttometoden. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fi8 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Som framgår av motion Fi8 (fp) och av reservation 1 i detta betänkande, anser vi att finansieringen av LSS-verksamheten bör vara statens ansvar. Problemen med den ojämna fördelningen av LSS-kostnader mellan kommunerna är dock så akuta, att en nationell utjämning enligt vår mening är nödvändig i avvaktan på att staten tar över finansieringsansvaret. Som en

övergångslösning är vi därför beredda att acceptera det föreslagna utjämningsystemet, under förutsättning att bruttometoden används vid utjämnningen, i stället för den nu föreslagna genomsnittsmetoden.

Det ekonomiska utfallet av de båda metoderna är visserligen detsamma, men bruttometoden är en betydligt mer pedagogisk metod. Med bruttometoden blir det avsevärt enklare för medborgare, politiker och tjänstemän att förstå och förklara hur verksamheten finansieras.

Den ökade tydlighet som bruttometoden innebär underlättar också för funktionshindrade att flytta mellan kommunerna. Det framgår nämligen klart med bruttometoden, att flytten mellan kommuner inte innebär någon betydande ekonomisk för- eller nackdel för den ena eller andra kommunen.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motion Fi8 (fp).

4. Översyn av huvudmannaskapet, punkt 3 (c)

av Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en översyn av huvudmannaskapet för LSS-verksamheten. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fi11 yrkande 1.

Ställningstagande

LSS-reformen är viktig för de funktionshindrade, och jag vill se en fortsatt utveckling av reformen. Kostnadsökningarna har dock varit stora de senaste åren och statsbidragen har inte följt med kostnadsutvecklingen. Detta har medfört att många kommuner, särskilt de mindre, har hamnat i en svår ekonomisk situation som i värsta fall kan gå ut över den enskilde. Detta föranleder enligt min mening att en översyn av huvudmannaskapet bör göras, och att ett statligt finansieringsansvar för LSS-verksamheten bör övervägas.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi11 (c) yrkande 1.

5. Beräkning av standardkostnaden, punkt 4 (c)

av Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en översyn av utformningen av koncentrations- och personalkostnadsindex. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fi11 yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att utformningen av de båda indextalen, koncentrationsindexet och personalkostnadsindexet, riskerar att få felaktiga effekter vad gäller neutraliteten mellan privat och offentligt driven LSS-verksamhet.

Koncentrationsindexet innebär att en kommun som har stordriftsfördelar ska få en reducerad ersättning ur utjämningsystemet. Om stordriftsfördelarna uppstår i den privata verksamheten riskerar kommunen, som inte kan tillgodogöra sig stordriftfördelen, att bli underkompenserad.

Personalkostnadsindexet syftar till att spegla graden av omvårdnadsbehov. Ett privat vårdbolag som koncentrerar sin verksamhet mot personer med stora omvårdnadsbehov riskerar att inte få ersättning från utjämningsystemet som täcker de verkliga kostnaderna.

Det är av största vikt att utjämningsystemet är konkurrens- och bidragsneutralt, och jag anser därför att utformningen av koncentrations- och personalkostnadsindex bör ses över.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi11 (c) yrkande 3.

6. Länsvisa utjämningsystem, punkt 5 (c)

av Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om justering av kostnader innan kompensationen sker genom utjämningsystemet. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fi11 yrkande 2.

Ställningstagande

Det föreslagna utjämningsystemet kommer att innebära att de länsvisa avtalen sägs upp, en utveckling som redan inletts. I samband med detta riskerar det att uppstå en situation där en vistelsekommun får ta över finansieringsansvaret innan man kan tillgodogöra sig medel från utjämningsystemet. Jag anser att det är av största vikt att utjämningsystemet utformas så att det tillgodoser såväl individens självbestämmande som vistelsekommunens finansieringsbehov. Regeringen bör därför lämna förslag om hur kostnaderna kan justeras mellan hem- och vistelsekommunen tills dess att vistelsekommunen får kompensation från utjämningsystemet.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi11 (c) yrkande 2.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2002/03:151 Utjämnning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. lag om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
3. lag om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Följdmotioner

2003/04:Fi8 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

1. Riksdagen beslutar om kostnadsutjämnning enligt bruttometoden av kommunala kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen avslår propositionens förslag till lag om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

2003/04:Fi9 av Ulla Löfgren och Elizabeth Nyström (båda m):

Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med ett förslag om hur stöd och service till funktionshindrade enligt LSS helt och hållet skall finansieras av staten.

2003/04:Fi10 av Olle Sandahl m.fl. (kd):

1. Riksdagen avslår förslaget i proposition 2002/03:151 om ett utjämningsystem för kommunernas LSS-kostnader.
2. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med ett förslag om ett statligt finansiellt övertagande av kostnaderna för LSS i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Fi11 av Lena Ek m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn av huvudmannaskapet för LSS-verksamheten.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur kostnaderna mellan vistelsekommun och hemkommun kan justeras till dess att vistelsekommunen kompenseras via utjämningsystemet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn av utformningen av såväl koncentrations- som personalkostnadsindex.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:Fi216 av Birgitta Carlsson och Margareta Andersson (båda c):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen om LSS så att det blir en större rättvisa mellan kommunerna vad gäller kostnaderna för denna rättighet.

2003/04:Fi222 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

Riksdagen avslår propositionens förslag till lag om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Fi286 av Olle Sandahl m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa statlig finansiering av LSS.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade skall införas en ny paragraf, 15 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 a §

Kommunen skall lämna ut vissa personuppgifter beträffande enskilda som beviljas insatser enligt 9 § till Socialstyrelsen för framställning av officiell statistik. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2004.

2.2 Förslag till lag om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Kommuner kan för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade få utjämningsbidrag från staten enligt denna lag.

Beräkning av verksamhetskostnader och bidrag

2 § För varje kommun beräknas en standardkostnad för verksamheter enligt 9 § 2–10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt för den ersättning varje kommun betalar till försäkringskassan enligt 20 § lagen (1993:389) om assistansersättning.

Med standardkostnad avses en för varje kommun beräknad teoretisk kostnad för de verksamheter och den ersättning som anges i första stycket.

3 § En kommun vars standardkostnad per invånare överstiger den för landet genomsnittliga standardkostnaden per invånare har rätt till ett bidrag som motsvarar mellanskillnaden, multiplicerad med antalet invånare i kommunen den 1 november året före det år bidraget skall lämnas.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om beräkningen av bidraget.

4 § Bidraget beräknas på grundval av den indelning av kommuner som gäller vid början av det år bidraget skall lämnas (bidragsåret).

Hur bidrag fastställs

5 § Skatteverket beslutar preliminärt bidragens storlek samt lämnar senast den 20 januari under bidragsåret uppgift till varje kommun om detta.

Kommunerna får senast den 15 februari under bidragsåret till Skatteverket påtala brister och oriktiga uppgifter i underlaget för beslutet.

Skatteverket fastställer bidragens storlek samt lämnar senast den 15 april under bidragsåret uppgift till varje kommun om storleken av dess bidrag.

Utbetalning

6 § Bidraget skall betalas ut i samband med och på motsvarande sätt som vid utbetalning av kommunalskattemedel enligt 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Överklagande

7 § Skatteverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2004 och tillämpas första gången för bidragsåret 2004.

För bidragsåret 2004 skall i stället för vad som sägs i 5 § följande gälla:

- Skatteverket skall senast den 19 mars lämna uppgift till varje kommun om storleken av dess preliminära bidrag,
- kommunerna får senast den 19 april påtala brister och oriktiga uppgifter i underlaget för beslutet, och
- Skatteverket skall senast den 10 maj lämna uppgift till varje kommun om storleken av dess bidrag.

2. Från och med 2004 till och med 2006 skall det bidrag som en kommun har rätt till enligt lagen reduceras med högst

- 270 kronor per invånare för 2004,
- 70 kronor per invånare för 2005, och
- 15 kronor per invånare för 2006.

2.3 Förslag till lag om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Kommuner skall under de förutsättningar som anges i denna lag betala en utjämningsavgift till staten för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Beräkning av verksamhetskostnader och avgifter

2 § För varje kommun beräknas en standardkostnad för verksamheter enligt 9 § 2–10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt för den ersättning varje kommun betalar till försäkringskassan enligt 20 § lagen (1993:389) om assistansersättning.

Med standardkostnad avses en för varje kommun beräknad teoretisk kostnad för de verksamheter och den ersättning som anges i första stycket.

3 § En kommun vars standardkostnad per invånare understiger den för landet genomsnittliga standardkostnaden per invånare skall betala en avgift som motsvarar mellanskillnaden, multiplicerad med antalet invånare i kommunen den 1 november året före det år avgiften skall betalas.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om beräkningen av avgiften.

4 § Avgiften beräknas på grundval av den indelning av kommuner som gäller vid början av det år avgiften skall betalas (avgiftsåret).

Hur avgiften fastställs

5 § Skatteverket beslutar preliminärt avgiftens storlek samt lämnar senast den 20 januari under avgiftsåret uppgift till varje kommun om detta.

Kommunerna får senast den 15 februari under avgiftsåret till Skatteverket påtala brister och oriktiga uppgifter i underlaget för beslutet.

Skatteverket fastställer avgifternas storlek samt lämnar senast den 15 april under avgiftsåret uppgift till varje kommun om storleken av dess avgift.

Betalning

6 § Avgiften skall betalas genom avräkning i samband med och på motsvarande sätt som vid utbetalning av kommunalskattemedel enligt 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Överklagande

7 § Skatteverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2004 och tillämpas första gången för avgiftsåret 2004.

För avgiftsåret 2004 skall i stället för vad som sägs i 5 § följande gälla:

- Skatteverket skall senast den 19 mars lämna uppgift till varje kommun om storleken av dess preliminära avgift,
- kommunerna får senast den 19 april påtala brister och oriktiga uppgifter i underlaget för beslutet, och
- Skatteverket skall senast den 10 maj lämna uppgift till varje kommun om storleken av dess avgift.

2. Från och med 2004 till och med 2008 skall den avgift som en kommun skall betala enligt lagen utgå med högst

- 250 kronor per invånare för 2004,
- 550 kronor per invånare för 2005,
- 850 kronor per invånare för 2006,
- 1 150 kronor per invånare för 2007, och
- 1 450 kronor per invånare för 2008.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Häri genom föreskrivs att 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Det som sägs i denna paragraf om kommun och kommunalskattemedel tillämpas också i fråga om landsting och landstingsskattemedel samt kommuns begravningsavgiftsmedel. I fråga om slutavräkning av begravningsavgiftsmedel gäller dock i stället bestämmelserna i sjätte stycket.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunalskattemedel med ett belopp som motsvarar produkten av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna i kommunen enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) om taxering till kommunal inkomstskatt (skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och de uppräkningsfaktorer enligt tredje stycket som har fastställts senast i september året före beskattningsåret.

Senast i september varje år skall regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, fastställa två uppräkningsfaktorer som skall svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket. Den ena skall avse förändringen mellan andra och första året före beskattningsåret. Den andra skall avse förändringen mellan året före beskattningsåret och beskattningsåret. Under år då riksdagsval hålls i september, får regeringen dock ändra redan fastställda uppräkningsfaktorer. Detta skall ske senast en vecka efter att regeringen avlämnat budgetpropositionen.

Innan skattemyndigheten betalar ut kommunalskattemedel till kommunerna skall avräkning göras enligt 10 § lagen (1995:1516) om utjämningsavgift för kommuner och landsting och 16 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483). Vidare skall tillägg göras för bidrag enligt 10 § lagen (1995:1515) om utjämningsbidrag till kommuner och

Innan skattemyndigheten betalar ut kommunalskattemedel till kommunerna skall avräkning göras enligt 10 § lagen (1995:1516) om utjämningsavgift för kommuner och landsting, 6 § lagen (2004:000) om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 16 kap. 8 § skat-

¹ Lagen omtryckt 1973:437. Senaste lydelse av lagens rubrik 1977:191.

² Senaste lydelse 2002:673.

landsting samt för bidrag enligt 1 och 2 §§ lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting. Det belopp som framkommer skall betalas ut med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte skall medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får skattemyndigheten dock förordna att utbetalningen skall grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

tebetalningslagen (1997:483). Vidare skall tillägg göras för bidrag enligt 10 § lagen (1995:1515) om utjämningsbidrag till kommuner och landsting, för bidrag enligt 6 § lagen (2004:000) om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt för bidrag enligt 1 och 2 §§ lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting. Det belopp som framkommer skall betalas ut med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte skall medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får skattemyndigheten dock förordna att utbetalningen skall grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

En slutavräkning av kommunalskattemedlen skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Därvid skall en kommun som inte ingår i ett landsting behandlas som om den även utgjorde ett landsting. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattemedlen. Om summan av dessa överstiger summan av de preliminära kommunalskattemedlen enligt andra stycket skall skillnaden betalas ut till kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari andra året efter beskattningsåret.

En slutavräkning av kommunens begravningsavgiftsmedel skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den avgiftssats för begravningsavgiften som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga begravningsavgiftsmedlen. Om dessa överstiger de preliminära begravningsavgiftsmedlen enligt andra stycket skall skillnaden betalas ut till kommunen. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av kommunen. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari andra året efter beskattningsåret.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2004 och tillämpas första gången i fråga om kommunalskattemedel för mars 2004.

BILAGA 4

Yttrande från socialutskottet

SOCIALUTSKOTTET

SVERIGES
RIKSDAG

Utdrag ur:

PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2003/2004:4

DATUM 2003-10-28

§ 4 Fråga om yttrande till finansutskottet

Utskottet fortsätter behandlingen av proposition 2003/04:151 Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade jämte motioner varefter utskottet fattar beslut om att yttra följande.

Det råder en stor kostnadsspridning mellan kommunerna för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Enligt uppgift varierade kommunernas kostnader för verksamheten år 2001 från cirka 400 kronor till cirka 6000 kronor per invånare. Kostnadsskillnaderna mellan kommunerna är större för verksamhet enligt LSS, räknat på antalet invånare, än inom annan obligatorisk verksamhet.

Socialutskottet anser det angeläget att det kommer till stånd en kostnadsutjämning. En sådan utjämning medför mera likartade förutsättningar för kommunernas invånare.

Regeringen uttalar (prop. s. 34) att frågan om utformningen av ett utjämningsystem för insatser enligt LSS är komplicerad och olika former av beräkningar och antaganden har lett fram till det förslag som nu lämnas. Mot denna bakgrund anser regeringen att en kontinuerlig granskning bör ske av hur utjämningsystemet fungerar och om dess utformning i olika delar leder till rättvisa resultat m.m. En annan viktig fråga att granska kan vara om det finns kopplingar mellan det föreslagna utjämningsystemet och förändringar inom kommunernas verksamhet enligt LSS.

Socialutskottet anser det viktigt, vid en sådan granskning, att beakta de vård- och omsorgspolitiska förutsättningarna vad gäller dels mycket kostnadskrävande insatser dels verksamhet som till följd av begränsad efterfrågan förekommer i liten omfattning.

Socialutskottet vill vidare i sammanhanget erinra om det initiativ som utskottet tog i maj i sitt av riksdagen godkända betänkande 2002/03:SoU19 Översyn av lagen (1993:389) om assistansersättning. Utskottet uttalade bl.a.

”Socialutskottet anser att tiden nu är mogen för en bred översyn av lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS). Utskottet anser att översynen bl.a. skall avse hur lagen har fungerat i praktiken, även innefattande bemötandefrågor, personalförsörjningen och hur den långsiktiga finansieringen skall se ut. Det är utskottets mening att översynen skall göras av en parlamentarisk utredning.”

Slutligen konstateras att en del av de motionsyrkanden som nu väckts i anledning av proposition 151 är sådana som regelmässigt brukar väckas och beredas inom det handikappolitiska området inom utgiftsområde 9. Socialutskottet får därför i övrigt hänvisa

Bilaga

Avvikande mening av m, fp, kd och c.

För var och en av oss gäller naturligtvis att vi står bakom uttalanden och yrkanden i våra respektive partiers motioner vilka nu bereds i finansutskottet tillsammans med proposition 2002/03:151 Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade.

I nu förevarande sammanhang vill vi dock erinra om vårt gemensamma särskilda yttrande, till det i övrigt eniga utskottsinitiativet från i våras, Översyn av lagen (1993:389) om assistansersättning.

”Vi i de fyra borgerliga partierna har länge arbetat för att få en bred översyn av handikappreformen och hälsar därför utskottsinitiativet med tillfredsställelse.

Vi förutsätter att med formuleringen bred översyn kommer överväganden kring huvudmannaskapsfrågan och det långsiktiga finansieringsansvaret att bli en naturlig och självklar del i översynen.”

till sina tidigare uttalanden på området. Handikappolitiska frågor behandlas innevarande höst i socialutskottets kommande betänkanden 2003/04:SoU1 Budgetpropositionen för 2004 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och 2003/04:SoU2 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken.

Avvikande mening lämnas gemensamt av ledamöterna för m, fp, kd och c (se bilaga).

Finansutskottet meddelas härom genom protokollsutdrag.

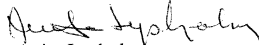
Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

VID PROTOKOLLET Ann-Charlotte Eklund

JUSTERAT 2003-10-28

Ingrid Burman

Rätt utdraget intygar:

Anita Lysholm

Exp. 2003-10-28

FiU